

Viimeinen palvelus

Teksti: Ellis Kotilainen

Monet eläinlääkärit ovat usein hyvin joustavia ja ymmärtävät lopetuksen vaikeuden. Tiensä päähän tullut Tiltu sai viimeisen palveluksen oman auton häkissä tutussa ympäristössä. Eläinlääkäri Suvi Kähkönen-Valtola (Akkavuoren eläinlääkäri Oy) kuuntelee, että sydän on pysähtynyt.

KUVA ANN-MARI LINTUNEN

”Mikä sulla on?” Koira katsoo minuun hätä silmissään, sen etujalat tärisyvät ja se seisoo pää alhaalla, aivan jäykkänä. Mittaan lämmön, se on normaali. Tajuan, että ystäväni sattuu, sattuu kovasti. Etsin kipulääkkeen ja annan suuhun suuren annoksen. Lääkkeen saatuaan koira valuu seinää pitkin ensin istualleen, sitten makaamaan. Tajuan, että jokin on pahasti pielessä, jotain peruuttamatonta on tapahtumassa.

Koiran elämän pituus on pisimmilläänkin alle kaksikymmentä vuotta, yleensä noin kymmenen. Ennen pitkää yhteisessä elämässä vastaan tulee tilanne, jossa koira sairastuu. Elämään tulee kipua, kärsimystä ja olemisen laadun heikkenemistä. Omistajan on silloin valittava, miten kauan koiran elämä jatkuu. Mikä määrä

kärsimystä on vielä eettisesti oikein? Hoi- taako koiran luonto vai ihminen? Onko minulla omistajana oikeus päättää ystäväni kuolemasta? Mitä läheiseni sanovat? Miten lapseni reagoivat? Voinko perustella eutanasian riittävän hyvin, jos päätökseni kyseenalaistetaan? Siirräkö vaikeaa päätöstä koirani vai itseni vuoksi? Odotanko, että koiran vointi korjaantuu itseksensä? Kuinka kauan voin odottaa sitä?

Koiran, lemmikin tai työkoiran eutanasia on tietenkin vaikea päätös. Usein se sisältää suuria tunteita, luopumista, syyllisyyttä ja epävarmuutta. Voi kokea, että luovuttaa liian helposti tai että ympärillä olevien ihmisten mielestä pitäisi eläintä hoitaa kaikin mahdollisin keinoin. Sosiaalisen median aikakautena koiran lopetus voidaan kyseenalaistaa julkisesti, omistajaa arvostella ja neuvoa hyvin tökerösti. Kuolema herättää tunteita ja

oman päätöksen ollessa vielä tuore ja tunteiden herkkänä, ei ole mukava tulla kritisoiduksi.

Lääketieteen ja eläinlääketieteen kehityksen ja yhteiskunnan muututtua urbaanimmaksi kuolema on siivottu arkielämästä näkymättömiin. Kuolema ei ole osa elämää, vaan siitä on tullut vieras, pelottava ja kaikin keinoin vältettävä asia. Eläinten kohtelu tiedostavina elollisina on parantanut huomattavasti tuotantoeläinten oloja, eläinten huonoon kohteluun puututaan herkästi ja niiden hyvinvointiin ollaan valmiita panostamaan resursseja. Yhteiskunnassa tämä on luonut sivuilmion, jossa eläinlääkärin ja omistajan välinen vuorovaikutuksessa päädytään tilanteeseen, että omistaja ei osaa sanoa haluavansa koiralleen eutanasian, eikä eläinlääkärikään henno sitä tarjota, vaan ajaututaan hoitoihin, joista ei hyödy lem-

Yksi kasvamassa, toinen väistymässä. Kun koiran ottaa, tietää, että jonain päivänä luopuminen on edessä. Ottoveli ja Pilvi-Pouta (joka on tämän jutun päätähten Windyn 10-vuotias tytär).

KUVA SANNA-MARI LOHVA

Hakukaaren Luna 12v.

KUVA TANJA VAHTERA

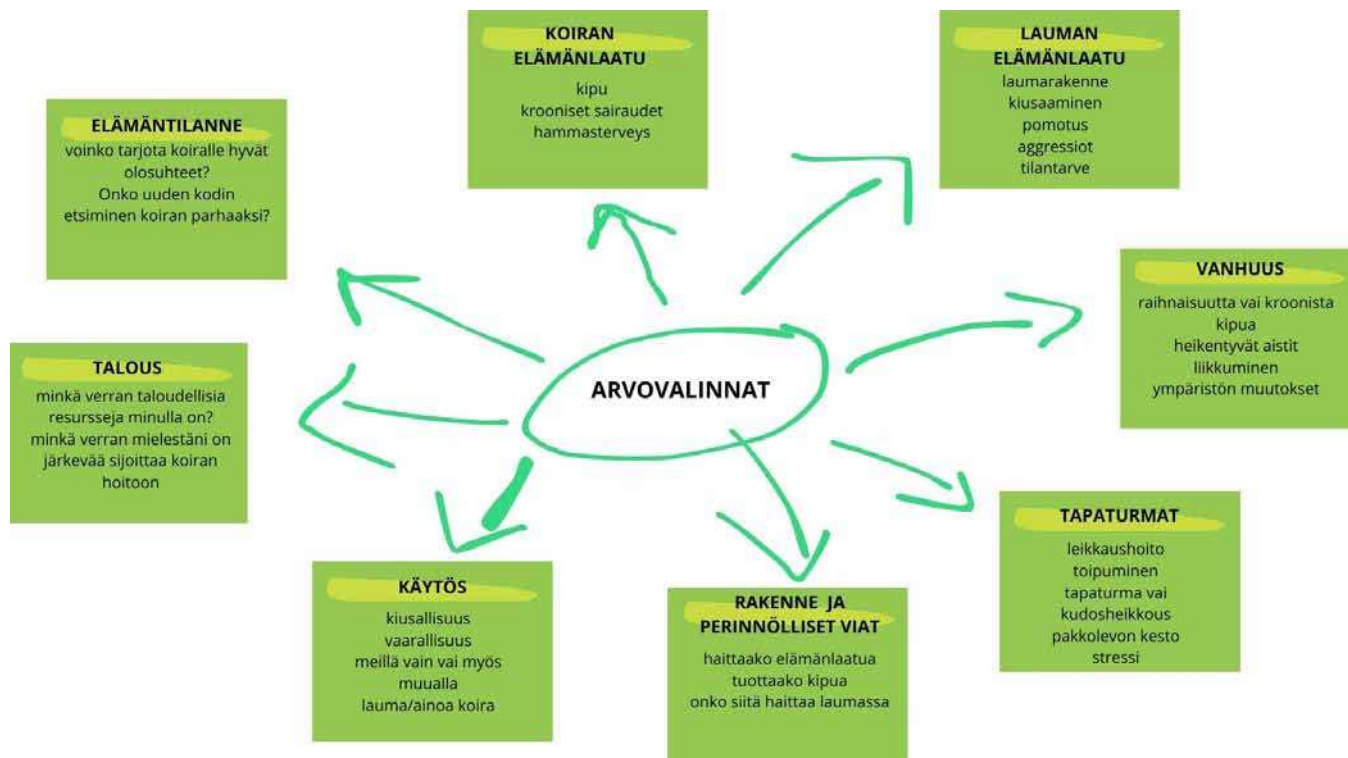
mikki, vaan lähinnä eläinklinikka-ketjuja kehittävät rahoitusyhtiöt. Markkinointi käyttää tätä hyväkseen häpeilemättä; eläimiä kuvataan perheenjäseninä ja parhaina ystävinä, jotta lääketieteellisiä hoitoja voidaan myydä vetoamalla ihmisen tunteisiin, kuten syyllisyyteen ja velvollisuudentuntoon. Viesti on, että olet huono ihminen, jos taloudelliset syyt rajoittavat lemmikkisi hoitopäätöksiä. Syntyy illuusio, että eläimen pitäminen elossa, tehohoitaminen ja kuoleman kielistä pelastaminen hinnalla millä hyvänsä, on aina parempi vaihtoehto kuin eutanasia.

Edellä mainituista syistä on perusteltua ajatella jo etukäteen itselle sopiva ja oman etiikan mukainen toimintasuunnitelma, johon pystyy turvautumaan hätätilanteessa. Yleensä valinnan hetki tulee nopeasti ja yllättäen, silloin valmiiksi ajateltu toimintamalli auttaa. Prioriteettina voi pitää eläimen hyvinvointia parhaiten tukevan hoitosuunnitelman, eikä valintaa tarvitse tehdä täysin tunteen varassa, ajatuskarusellin kyydissä, saati jonkun ulkopuolisen tahon ohjailemana.

Omaa eläinsuhdetta voi pohtia laajemminkin ja tehdä itselleen sopivia arvovalintoja. Onko mielestäni oikein etsiä käytösongelmalliselle koiralle uusi koti? Ilmenevätkö koiran ongelmat vain meillä laumassa ja voisiko koiralle olla parempi elää ainoana koirana jossain perheessä? Aiheutanko uutta kotia koiralle etsiessäni tilanteen, jossa koira elää loppuelämänsä häkissä yksin, koska se ei pysty asumaan ihmisten kanssa esimerkiksi puutteellisen sisäsiisteyden vuoksi? Onko koiran käytösongelma vain kiusallinen vai potentiaalisesti vaarallinen ihmiselle? Mikä määrä kipua on tapaturman hoidon vuoksi kestettävä? Voinko jättää koiran hampaat hoitamatta, koska minulla ei ole rahaa? Tunnistanko koirani stressin tai kivun? Onko koiralauman rakenne tasapainossa, kun osa on vanhoja ja osa uusia laumanjäseniä? Onko kaikilla ruokarauha? Mahtuvatko kaikki laumanjäsenet nukkumaan levollisesti? Onko laumassa resurssiaggressiota? Onko minulla enää tarjota nuorelle, innokkaalle työkoiralle sen tarvitsema määrä tekemistä? Pystynkö tarjoamaan koiralle sen ansaitseman elämän?

Kaikki edellä mainitut syyt eivät tietenkään ole välttämättä syitä euta-

nasiaan. Ne ovat kuitenkin pohtimisen arvoisia teemoja, kun elämäntilanteet, laumarakenteet ja olosuhteet muuttuvat. Joskus eutanasia voi olla sinänsä terveelle koiralle parempi vaihtoehto kuin elämän jatkuminen. Varsinkin silloin, jos riittävä elämänlaatua ei voida taata. Vanhalle koiralle kodin vaihtaminen, rauhallisempi ympäristö ja pienempi lauma voi olla onnenpotku, jos uusi koti tarjoaa sille sen tarvitsemat olosuhteet.

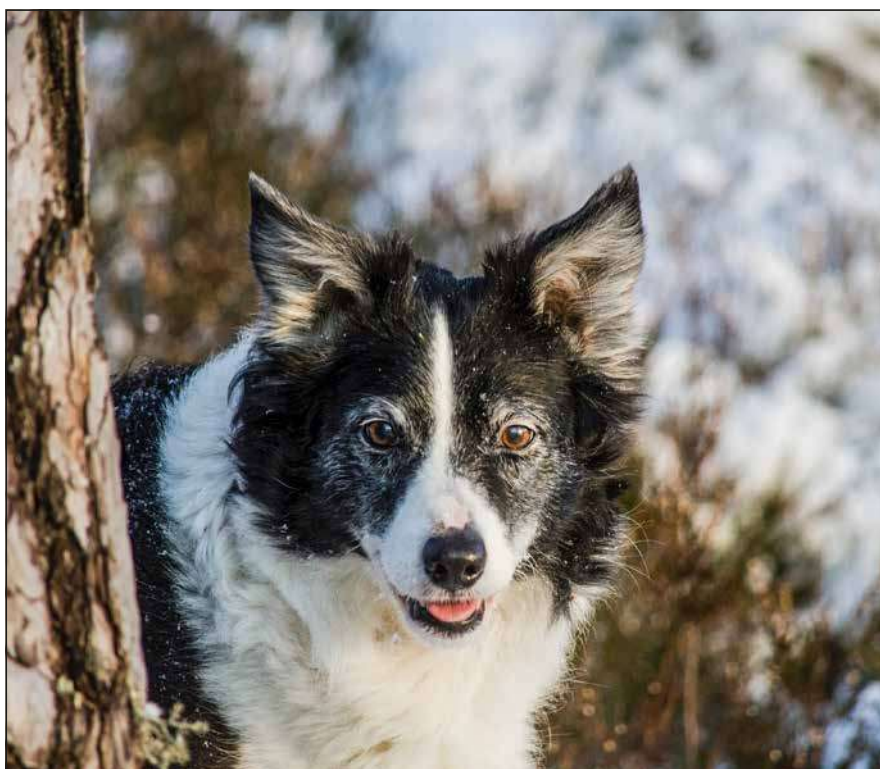
Kodin vaihtamisen voi ja saa tehdä koiran tai itsensä vuoksi, paremman elämänlaadun toivossa. Tavoitteena tulee kuitenkin olla parannus koiran elämässä eikä ongelmien siirtäminen seuraavalle omistajalle. Kannattaa huomioida, että joskus lemmikkejä ”pelastavien” ihmisten tarkoitus voi olla hyvä, vaikkei heillä olisi mahdollisuuksia, osaamista tai resursseja hyvään eläintenpitoon.

Nykyään tuntuu, että raha ei saa olla lemmikin lopettamisen syy. On kuitenkin hyvä pohtia, onko taloudellinen panostus koiralle etu vai onko se ihmisen oman tunnon rauhoittamista. Esimerkkinä: koirien hammashoito voi maksaa paljon, jos rahaa siihen ei ole, onko eutanasia silloin huonompi vaihtoehto? Kun tiedetään, että huono hammasterveys vaikuttaa yleisvointiin, voi aiheuttaa jatkuvaa kipua ja on portti suoraan suureen verenkiertoon. Jos nuorelle koiralle tulee

nivelvaivoja, paraneeko se leikkauksella kokonaan? Onko riskinä, että rakenne aiheuttaa toipumisen jälkeenkin kroonista kipua ja vaivaa, kenties koko loppuelämän ajan?

Eläinten hyvinvointilain mukaan lopetus tulee suorittaa riittävällä taidolla ja soveltuvilla välineillä niin, että eläimelle

ei aiheudu kärsimystä. Käytännössä lopetus tapahtuu eläinlääkärin toimesta lääkkeillä tai aseenkantoluvallisen henkilön toimesta niskaan ampumalla. Moni pitää ampumista brutaalina keinona, mutta se on oikein tehtynä nopea tapa kuolla. Lääkkeellinen lopetus onnistuu useimmiten hyvin, mutta joskus se voi

Medi (Eyespy Mayday) 13v.

KUVA TANJA VAHTERA

Windy eli hienon ja pitkän työkoiran elämän.

KUVA: ANNAELINA KOTILAINEN

näyttää ikävältä ja kestää kauan. Koira ei tosin tunne mitään, mutta omistajalle kokemus voi olla kurja. Yleensä lääkkeellinen lopetus on rauhallinen ja omistaja voi halutessaan olla koiran seurassa loppuun saakka. Äkillisesti sairastuneen koiran ampuminen lopettaa kärsimyksen nopeasti ja usein se voidaan toteuttaa ilman, että koira tarvitsee kuljettaa kauas. Jos toimeen ei itse pysty tai halua ryhtyä, voi lähipiiristä löytyä osaava ja lopetukseen asiallisesti ja rauhallisesti suhtautuva metsästäjä. Joskus sanotaan, että eläimiä pitäessään ne pitää myös pystyä lopettamaan, mutta ehkä paremmin voi muotoilla, että eläimiä pitäessään pitää nopeita ratkaisuja pystyä tekemään eläimen parhaaksi.

Kun päätöksiä on koiran parhaaksi ja oman eettisen kriteeristönsä mukaan tehnyt, pystyy suojaamaan oman ajattelun ulkopuolisten kritiikiltä. Jos joku kuitenkin kokee tarpeelliseksi eriävän mieltä, ei itserakkaudesta. Oma päätös syntyi rakkaudesta koiraan, ei itserakkaudesta. Omia päätöksiään ei tarvitse perustella kenellekään. Jos jostain syystä kuitenkin haluaa niin tehdä,

voi vaatia, että omiin valintoihin suhtaudutaan kunnioituksella.

Vanhan koiran valahdettua lattialle soitan eläinlääkäripäivystykseen lähimpään kaupunkiin. Voisin tuoda koiran klinikalle ja se tutkittaisiin ja yritettäisiin hoitaa. Kysyin, onko koiran tutkiminen klinikalla välttämätöntä, jos tiedän, että joka tapauksessa haluan sille eutanasian? Näin on, ei koira voida lopettaa tutkimatta. Kysyin hintaa, vaikka se tuntui nololta. Aivan kuin haluni hoitaa koiraani riippuu siitä, mitä se maksaa. Koska oli sunnuntai, alustava hinta-arvio tutkimuksesta ja lopetuksesta oli yli tuhat euroa. Sanoin palaavani asiaan, jos tarvitsen heidän palvelujaan. Katsoin koiraani, joka makasi jo rauhallisempana, mutta aivan paikallaan. Kokeilin, reagoiko se nipistykseen tassussa. Oikean puolen jalat olivat täysin reagoimattomat, vasemmassa takatassussa oli pieni reaktio.

Soitin naapuriin. Hänen valmisteltuaan aseensa, vein halvaantuneen ystäväni ulos. Irrotin pannan, silitin päätä. Kiitin ystävyystä ja työkaveruudesta. Sisälle kävelin kyyneleet silmissä. Tiesin ratkaisuni olleen oikea, enää Windyyn ei satu.

Enää ei tarvitse pelätä eikä kestää tutkimuksia vieraassa paikassa vieraan ihmisen toimesta. Kävimme Windyn tyttären Pulun kanssa hyvästelemässä mummun myöhemmin illalla. Yksi aikakausi oli tullut päätökseen. Saappaat jalassa, nopeasti ja inhimillisesti, niin kuin työkoiran arvolle sopii.

J.K. Jotkut eivät halua ajatella kuolemaa arjessaan ollenkaan. Toivon, että en sanoillani loukkaa tai satuta ketään.

MITÄ TAPAHTUU KUOLEMAN JÄLKEEN?

Koira voidaan haudata omalle maalle tai lemmikkien hautausmaalle. Hauta on kaivettava riittävän syväksi, jotta luonnoneläimet eivät saa kaivettua hautaa auki. Lopetusaineet ovat hyvin myrkyllisiä sekä maaperän mikrobistolle että luonnoneläimille, jotka pääsevät käsiksi lääkkeillä lopetettuun ruhoon. Koiran jäännökset voi lähettää monessa tapauksessa suoraan eutanasian suorittaneen eläinlääkäriaseman kautta krematorioon poltettavaksi. Koiran tuhkan saa halutessaan takaisin itselleen.

